

*Добжанська Олена,
студентка IV курсу спеціальності «психологія»,
факультет політико-інформаційного менеджменту,
Національний університет «Острозька академія»
(м. Острог)*

ВПЛИВ УЯВИ НА ФОРМУВАННЯ НЕПРАВДИВИХ СПОГАДІВ

У статті розглядається поняття неправдивих спогадів та аналізуються основні фактори, що впливають на їх формування. Також описуються проведені експерименти та результати досліджень.

Ключові слова: пам'ять, неправдиві спогади, уява, експеримент, зворотній зв'язок, подія, інформація, спогади дитинства.

В статье рассматривается понятие ложных воспоминаний и анализируются основные факторы, влияющие на их формирование. Также описываются проведенные эксперименты и результаты исследований.

Ключевые слова: память, ложные воспоминания, воображение, эксперимент, обратная связь, событие, информация, воспоминания детства.

In this article we consider the notion of false memories and analyze the main factors which have an influence on their formation. We also describes the experiments and results of research.

Keywords: memory, false memories, imagination, experimentation, feedback, event information, memories of childhood.

Постановка проблеми. Процес запам'ятовування – один з основних процесів пам'яті. Основною функцією є утворення й закріплення тимчасових нервових зв'язків. Відтворенням подій минулого в нашій пам'яті є спогади. Специфічним елементом цього відтворення є факти життєвого шляху людини в контексті історичних умов певного періоду, до яких вона так чи інакше була безпосередньо причетна [6]. Процес відтворення не завжди є точним, адже наша пам'ять схильна до помилок. Люди можуть бути впевнені, що їх спогади є точними,

але ця впевненість не є гарантією того, що конкретні спогади є правдивими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання неправдивих спогадів зацікавило зарубіжних дослідників більш як пів століття назад. В штатах були проведені експерименти на дослідження формування неправдивих спогадів, зокрема дослідники виділяли наступні фактори: вплив попереднього досвіду (Бартлет, 1930), асоціативні зв'язки (Діс та Андервуд, 1965), суб'єктивна інтерпретація подій (Брейсфорт та Йохнон, 1973), також значною мірою на формування неправдивих спогадів впливає уява людини.

Постановка завдання. Метою роботи є теоретично дослідити поняття неправдивих спогадів, шляхом аналізу попередніх досліджень визначити основні фактори, що впливають на їх формування. Вирішення поставленої задачі відбувалося шляхом аналізу літератури та вивченням проведених експериментів.

Виклад основного матеріалу. Неправдиві спогади – це спогади, які є спотворенням реального досвіду або вигадка уявного. Багато неправдивих спогадів пов'язані з плутаниною фрагментів подій в пам'яті, деякі з яких, можливо, відбувалися в різний час, але їх пам'ятають, як ті, які відбувалися одночасно [3]. Серед факторів, що впливають на викривлення спогадів в пам'яті є уява. Уява відтворює образ предметів та явищ, що сприймалися раніше, чи створює нові образи та ситуації, які раніше не виникали. Тобто механізм уяви базується на основі тих образів, що має людина, але ці образи постають у нових не очікуваних зв'язках і сполученнях. Уява постійно балансує на межі свідомого і не-свідомого, одного асоціативного контексту та іншого [6].

Фрейд розглядав спогади дитинства як джерело інформації про людину і важливим на його думку є інтерпретація цих спогадів людиною. Він інтерпретував амнезію дитинства як доказ витіснення, придушення і говорив, що відновлення цих пригнічених спогадів було важливим в терапії [1, с 181].

Брунер та Спенс говорили, що спогади дитинства є ілюстраціями характеру людини. Також вони припускали, що не тільки зміст, але і форма автобіографічного оповідання надає інформацію про те, як люди дивляться на себе [1, с 183].

Дослідники (Лофтус, Ліндсей) підкреслюють, що інформація після події інтегрується з оригінальною пам'яттю і замінює тим самим правильну інформацію, або згадуючи інформацію людина помилково приписує їй помилкові знання про подію [1, с. 182].

Вчений Л. Ройдігер III з Вашингтонського університету провів дослідження про формування неправдивих спогадів. Під час першої сесії, експериментатор давав учасникам для виконання зазначені дії. Дії були прості: стукати по столу, підняти степлер, зламати зубочистку, схрестити пальці, закривати очі. В ході другої сесії, учасникам було запропоновано уявити деякі з дій, які вони раніше не виконували. В ході заключної сесії, вони відповідали на питання про те, які дії вони насправді виконували на початковій сесії. Дослідники виявили, що чим більше разів учасникам давали уявляти невиконані дії, тим більш вони пам'ятали їх як виконані [4, с. 73].

Був проведений експеримент в Кентському університеті в Англії в 1998 році. В ході експерименту досліджуванам показували відеозапис, після чого вони повинні були відповідати на питання експериментатора про події які бачили. Експериментатор вибірково підсилював помилкові спогади шляхом надання підтверджуючого зворотнього зв'язку (наприклад, «Так, _____ правильна відповідь»). Через тиждень, в учасників розвивались неправдиві спогади про події, які раніше були помилковими. Результати показують важливу роль соціально-мотиваційних факторів у сприянні розвитку неправдивих спогадів [3, с. 473].

Ще один експеримент проводився в Західному вашингтонському університеті. В експерименті взяло участь 131 студент. Спочатку анкети роздавали батькам, щоб вони описали події, які сталися з їх дитиною. Коли анкети повернули дослідники запросили студентів взяти участь у двох інтерв'ю, запитання склалися на основі інформації наданої батьками. В опитувальник для батьків були включені питання про конкретні події дитинства. Події поділялися на 6 категорій: (1) коли діти були загублені, (2) похід в лікарню, (3) насичений день народження, (4) втрата домашньої тварини, (5) сімейний відпочинок, (6) взаємодія з видатною людиною. Батьки також вказували вік дитини. В першому інтерв'ю досліджувані пригадали та описали 62 з 74 реальних подій. В другому на додаток до цих подій, вони згадали 3 з 12 подій, які не були згадані у першому. Також в експерименті досліджуванам було дано опис подій, які нібито відбулися в їх дитинстві і тільки 20% студентів не погодилися, що ця подія відбулася в їх житті.

Дослідники виявили, що події дитинства можуть поєднувати з теперішнім досвідом і створювати нову пам'ять [1, с. 185].

Висновки та перспективи подальшого розвитку. Аналіз даної інформації показує, що при відтворення будь-якої інформації у люди-

ни можуть викривлятися її спогади, а нова інформація може стикатися з вже існуючими знаннями чи досвідом, або викривлятися під дією різних факторів: уяви, навіювання, ситуації, що складається. Неправдиві події сприймаються пам'яттю як реальні. Чим більш помилкова подія схожа до реальної події або деяких особистих знань, тим більша ймовірність того, що людина буде сприймати їх як реальні.

Щодо перспектив, ми плануємо провести експеримент на дослідження формування неправдивих спогадів. Експеримент буде проводитися серед молодих людей віком 20-25 років. В експерименті ми будемо досліджувати як установка, дана людині впливає на формування неправдивих спогадів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. False memories of childhood experiences [Ira E. Hyman Jr., Troy H. Husband, F. James Billings]. Western Washington University, – Vol. 9, 1995. – 181-197 p.
2. Imagination Inflation: Imagining a Childhood Event Inflates Confidence that it Occurred [Maryanne Garry, Charles G. Manning, Elizabeth F. Loftus]. University of Washington. – Psychonomic Bulletin & Review №3 (2), 1996. – 208-214 p.
3. Interviewing witnesses: Forced Confabulation and Confirmatory Feedback Increase False Memories [Maria S. Zaragoza, Kristie E. Payment, Jennifer K. Ackil, Sarah B. Drivdahl, and Melissa Beck]. Kent State University and Gustavus Adolphus College, – Vol. 12. – Nov. 2011. – 473-477 p.
4. Loftus E.F. Creating False Memories / E.F. Loftus. – Scientific American 277. – № 3. – 1997. – 70–75 p.
5. Remembering our past: Studies in autobiographical memory / [ed. David S. Rubin]. Cambridge University Press, 1996. – P.460.
6. Дуткевич Т.В. Загальна психологія / Т.В.Дуткевич. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2002. – С. 56.